

YER YÜZÜNDEKİ İKLİM TIPLERİ

3 ana başlıkta toplanır.

Sıcak

İklim kuşağı

Ekvatorial
iklim

Tropikal
iklim

Muson
iklimi

Göl
iklimi

İlman

iklim kuşağı

Akdeniz
iklimi

Okyanusal
iklim

İlman karasal
iklim

Sert karasal
iklim

Soğuk

iklim kuşağı

Tundra
(Kutup altı iklimi)

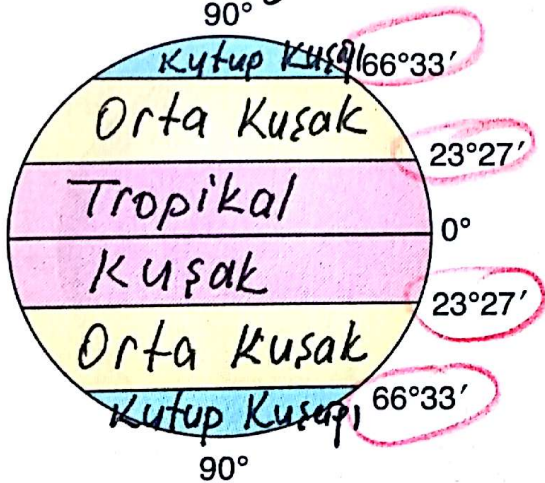
Kutup
iklimi

Sıcaklık özellikleri, yapış özellikleri, bitki örtüsü, etki alanları bilinecek.

FARKIN NEDENİ

Yeryüzündeki sıcaklık sadece ışınların geliş açısına göre değil, karaların-denizlerin dağılışı oranları ve okyanus akıntıları da sıcaklığın dağılışına etki eden.

Matematik iklim Kuşakları

Düzenli

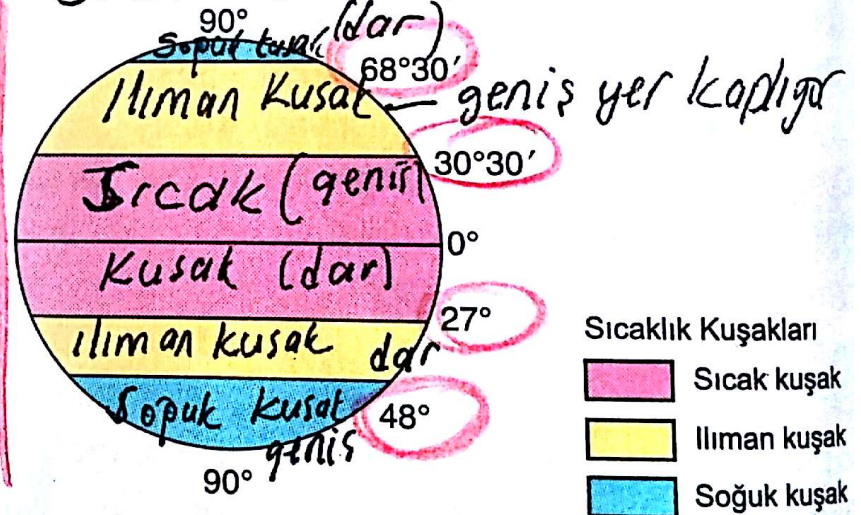
Matematik İklim Kuşakları

Dünya'nın eksenî yörünge düzlemine $23^{\circ} 27'$ eğik olduğundan güneş ışınlarının dik düştüğü alan $23^{\circ} 27'$ kuzey, $23^{\circ} 27'$ güney enlemleri arasında kalan bölgedir (Şekil 3.9). Bu bölgeye **tropikal kuşak** denir. Güneş ışınları tropikal kuşağın sınırları olan dönencelere yılda bir kez, dönenceler arasındaki yerlere iki kez dik düşer. Kutup noktaları ile kutup daireleri ($66^{\circ} 33'$ kuzey ve güney) arasındaki bölgeye **kutup kuşağı** denir. Bu bölgede gece ve gündüz süresi 24 saati geçmektedir. Tropikal kuşak ile kutup kuşağı arasında kalan bölgeye ise **orta kuşak** denir. Güneş ışınlarının düşme açısına göre belirlenen bu kuşaklara **matematik iklim kuşakları** denir.

Sıcaklık Kuşakları

Yeryüzündeki sıcaklık, yalnızca güneş ışınlarının düşme açısına göre değişmez. Kara ve denizlerin dağılışı ile okyanus akıntıları da sıcaklığı etkilemektedir (Şekil 3.10). Bu nedenle sıcaklık kuşaklarının sınırları ile matematik iklim kuşaklarının sınırları çakışmaz. Karaların daha geniş yer kapladığı Kuzey Yarım Küre'de sıcak kuşağın kapladığı alan daha fazladır. Güney Yarım Küre'de ise soğuk kuşak daha geniştir.

Sıcaklık iklim kuşakları

Düzensiz

Matematik İklim Kuşakları

- Tropikal kuşak
- Orta kuşak
- Kutup kuşağı

Sıcaklık Kuşakları

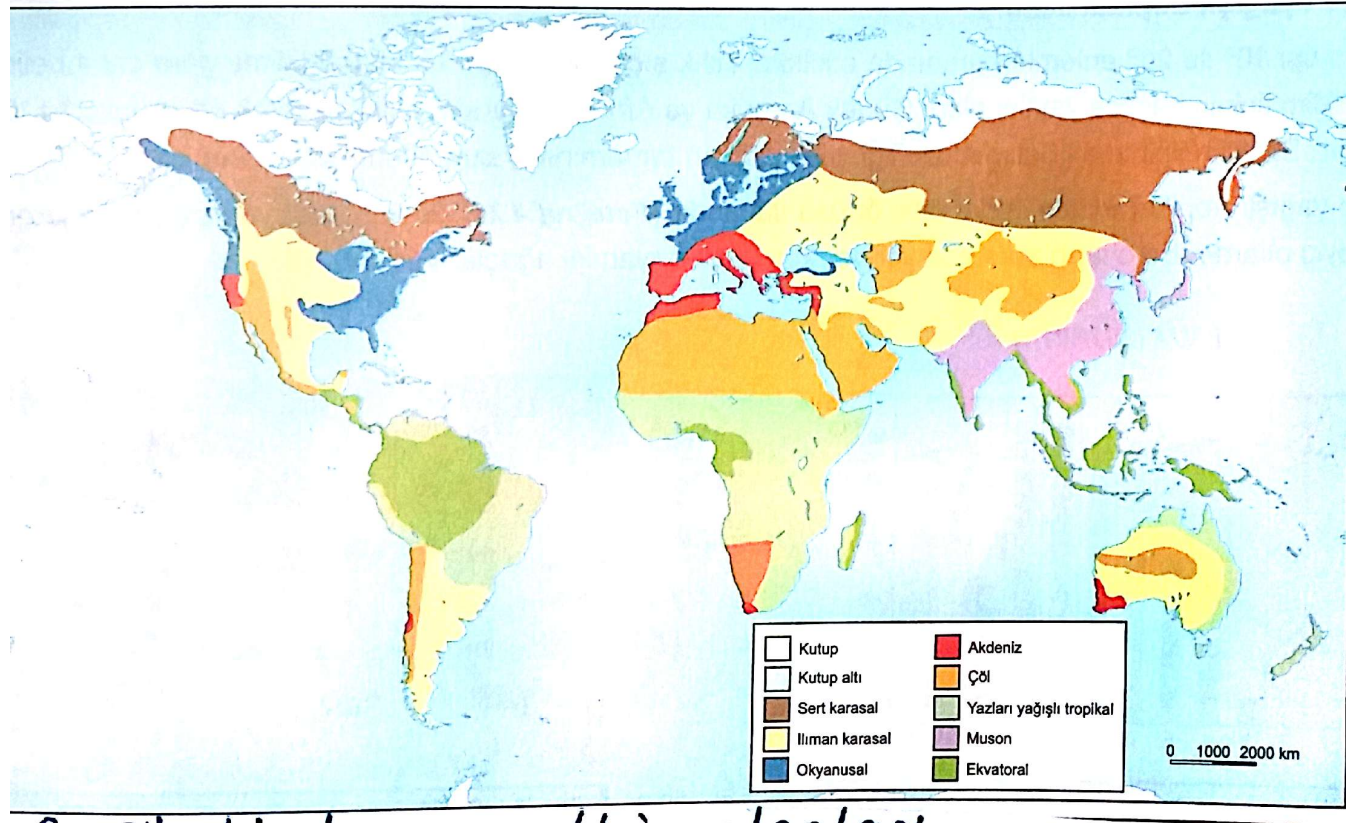
- Sıcak kuşak
- Ilıman kuşak
- Soğuk kuşak

Büyük iklimler ve etki alanları

Eğer dilsiz Dünya haritasına baktığımızda birşeyler biliyorsak aşağıdaki haritaya baktığımızda çok önemli bilgiler edinebiliriz. Bu anlamda iki tür soru karşımıza çıkar;

1- Ekvatorial iklim nerelerde etkilidir?

2- Brezilya ve etrafında hangi iklim etkilidir?

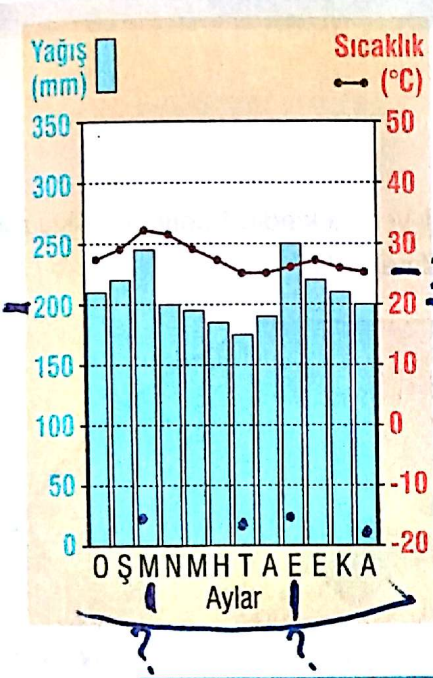
Diğer sorular

- 1- En çok iklim çeşitliliği hangi kıtada vardır?
- 2- En geniş alanda etkin olan iklim hangisidir?
- 3- Dairesel bakımdan birbirine en uzak yerlerde bile görülen iklim hangisidir?
- 4- Sadece belli bir bölgede etkili olan iklim hangisidir?
- 5- Ülkemizde görülen iklim tipleri hangileridir?

Büyük iklimler ve etki alanları

Ekvatorial iklim ve Özellikleri

+ Yıllık sıcaklık ortalaması 25°C civarındadır. Yıllık sıcaklık farkı 4°C yi geçmez. **Neden?**

farkı 4°C yi geçmez. **Neden?**

- Yağışlar konveksiyonel (yükselem) yağışlardır. **Neden?**

- Yağış rejimi düzenlidir.

- Yıllık yağış miktarı 2000 mm den fazladır. (200x12 ay) **Neden?**

- En fazla yağış alan aylar Mart ve Eylül aylarıdır. **Neden?**

- En az yağış alan aylar ise Temmuz ve Aralık'tır. **Neden?**

- Aşırı ısınma olmaz **Neden?**

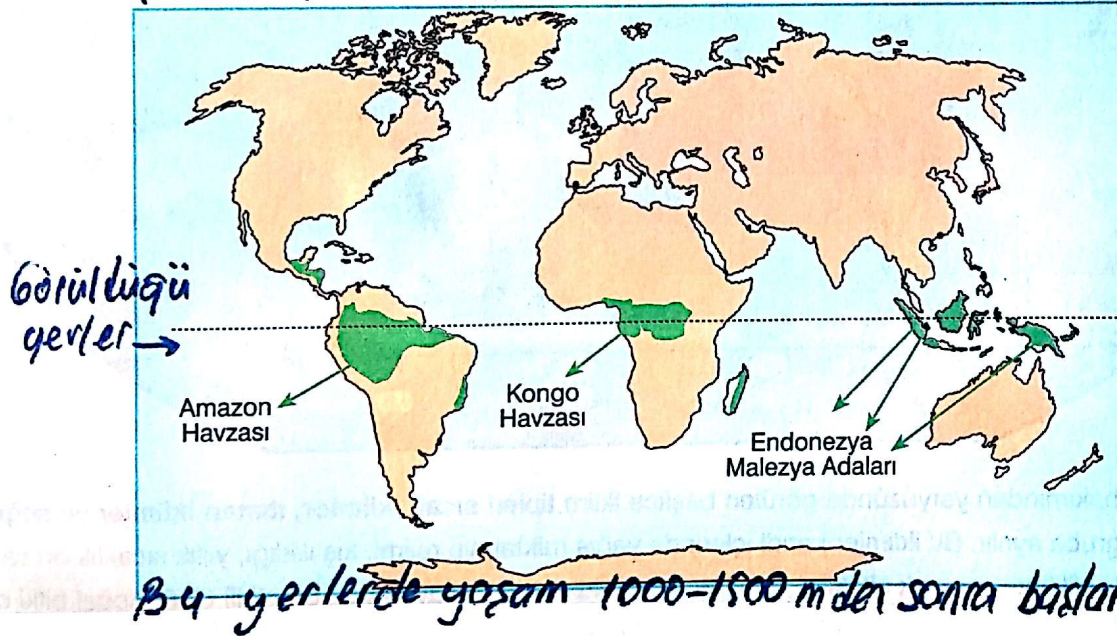
- Yağmur ormanları geniş yer kaplarlar.

- Mevsimler yoktur. Tek mevsim var o da YAZ

- Yaşam için uygun değildir. **Neden?**

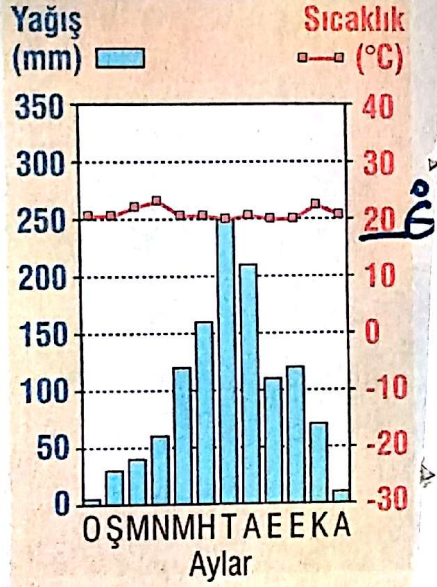
- Toprakları laterittir.

- Arkarsu rejimi düzenlidir.

Tropikal iklim (savan)

- Yıllık sıcaklık ortalaması 20°C civarındadır. Yıllık sıcaklık farkı azdır. Yazlar yağışlı, kışlar kuraktır. **Neden?**

- Yağış miktarı yıllık 1000-2000 mm civarındadır.

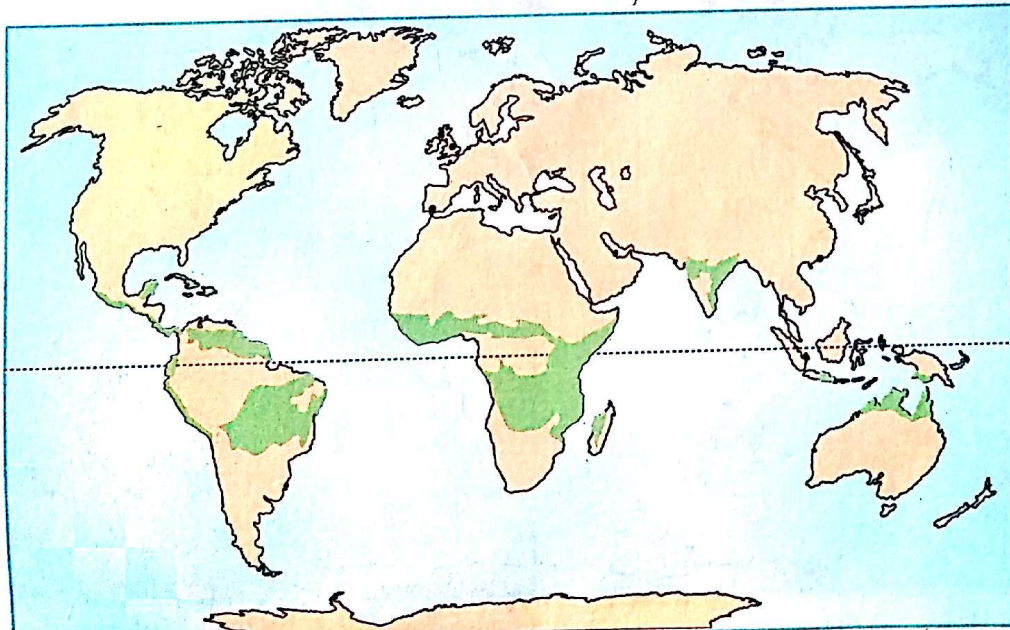
- Yağışlar konveksiyonel (yükselem) yağışlarıdır.

- Yaz yağışlarının artmasına neden olan faktör sıcaklık faktörüdür. **Nasıl?**

Mevsimler belirgindir. Yaz ve kış mevsimi

Bitki örtüsü savandır. Park ormanları görülür.

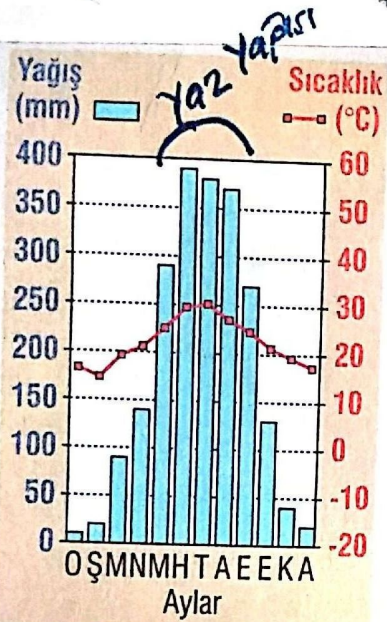
Yaz yağışına (Ekvatorial Alçak Basıncın) Kış kuraklığına da (Dinamik Yüksek Basıncın) etkisi vardır.

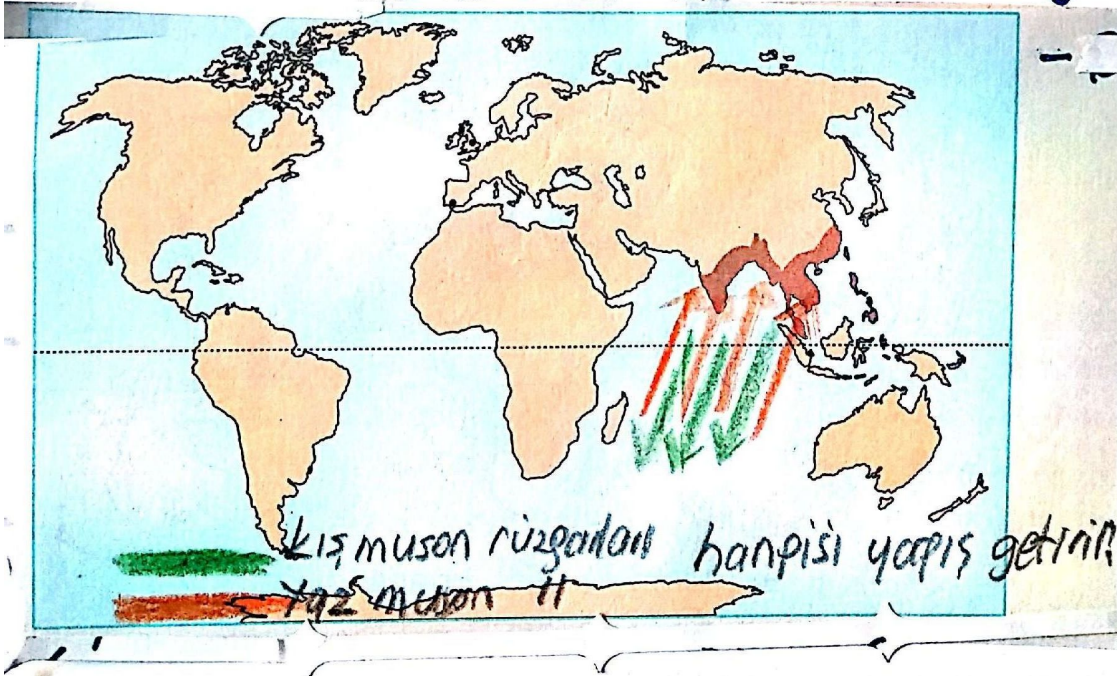
(*) Yağış rejimi düzensizdir. Bulutlanmaların yaz aylarında sıcaklığa ettiği etkisi gözlenmektedir. Tayfun, hortum gibi şiddetli rüzgarlar görülür.

Muson iklimi ve Özellikleri

- Yaz mevsiminde sıcaklık 25°C yi geçer, Kışın ise azalır. **Neden?**

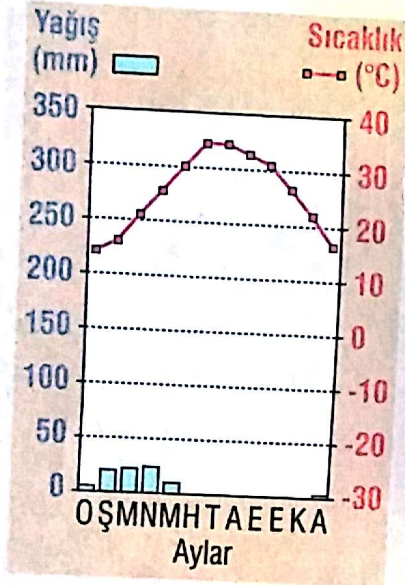
- Yıllık yağış miktarı 2000 mm civarındadır.
- Muson rüzgarlarının yazın denizden esmesi sonucu yağışların büyük çoğunluğu yazın düşer. **Neden?**
- Dünya'nın en çok yağış alan yeri buradadır. (Çerapunsi - Hindistan - Kuzeydoğu) 12000 mm
- Yağışlar yamaç (orografik) yağışları şeklindedir.
- Kış aylarında da yağış görülür. (Gezici alçak basınç)

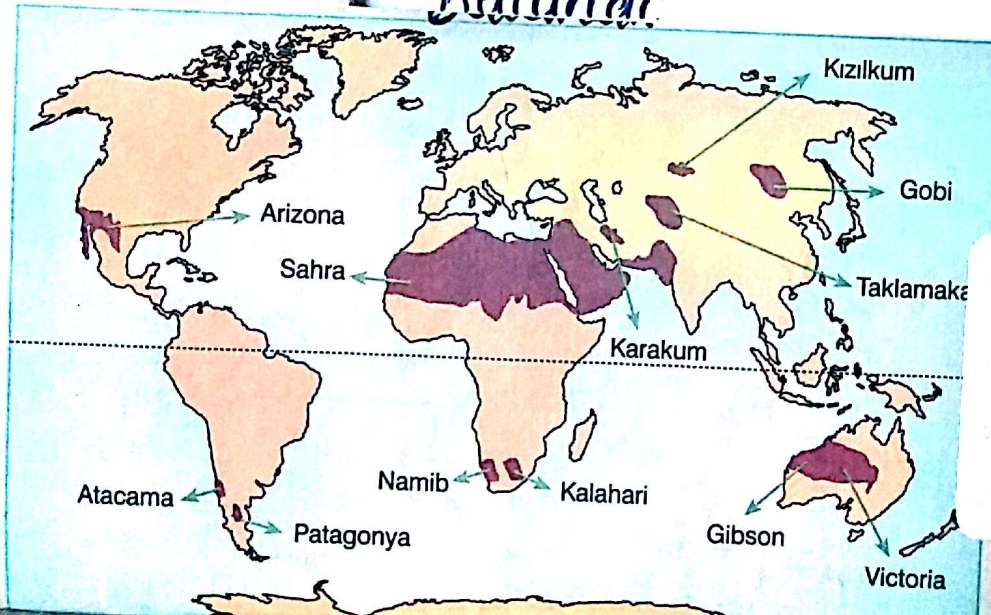
- Bitki örtüsü geniş yapraklı muson ormanlarıdır.
- Savan iklimine benzerlik gösterir.
- Yağış rejimi düzensizdir.
- Çay, pirinç, seker kamısı önemli tarım ürünleridir.

Göl iklimi ve özellikleri

- Yıllık yağış çok azdır. (100 mm nin altındadır.)
- Alan oranı düşüktür. Günlük sıcaklık farkları çoktur. (40-50°)

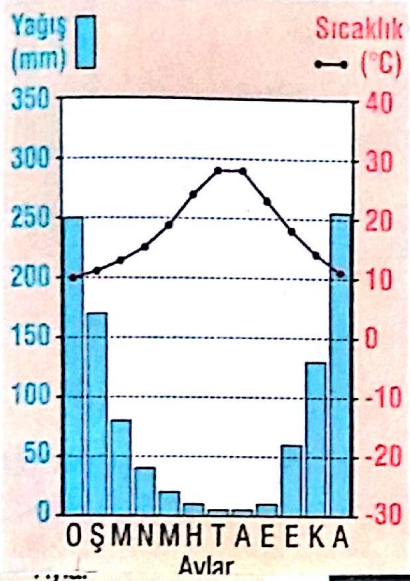
- Göllerin oluşma nedenleri değişikdir. 30° enlemlerinde Dinamik Yüksek Basınçla bağlı olarak oluşan tropikal göller geniş yer kaplar
- Denizden uzak olma ve kapalı alanlara sahip olma, ayrıca soğuk okyanus akıntılarında göllerin oluşmasına katkı sağlamaktadır. **Nasıl?**
- Bitki örtüsünden yoksun olan göllerde bazı kurakçıl otlar ve kaktüsler yaşama şansı bulurlar.

- Yandaki haritada başlıca göller gösterilmektedir. Bu göllerin oluşumunda etkili olan faktörler neler olabilir?
- Vaha, göllerde suya bağlı olarak küçük yaşam yerleri

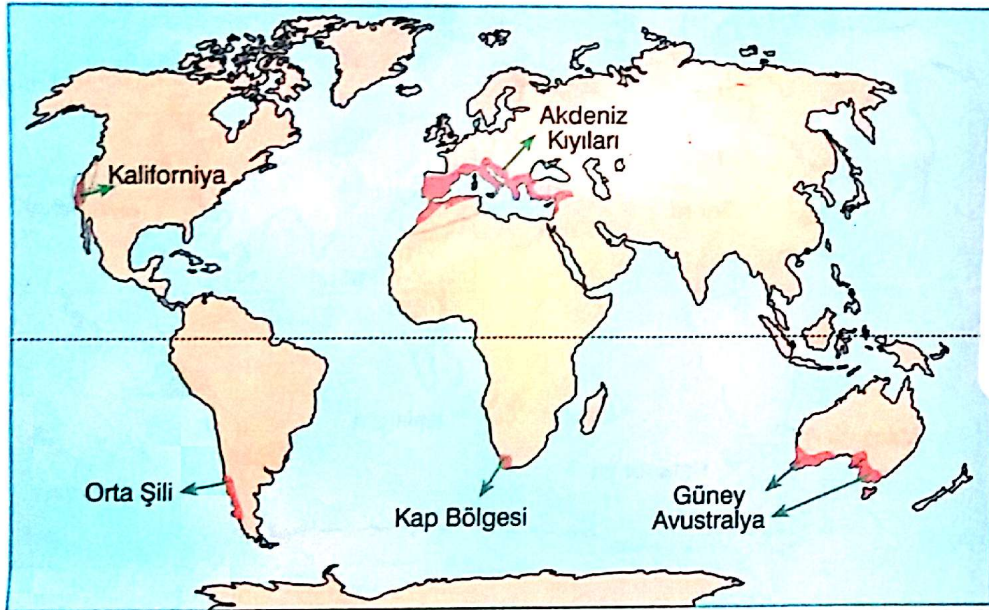
Akdeniz iklimi ve Özellikleri

Yıllık yağış miktarı 600-1000 mm civarındadır. Yağışlar genellikle kış aylarında yağar. **Nişin?**

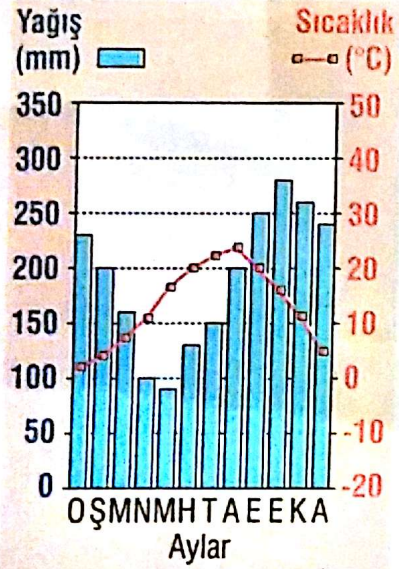
- Yazlar kuraktır. **Neden?**
- Yıllık sıcaklık ortalaması $15^{\circ}-20^{\circ}\text{C}$ arasındadır.
- Kış yapıları cephesel kökenlidir. **Neden?**
- Kış yağışlarında Batı Rüzgarları ve gezici alçak basınların da etkisi vardır.

- Sıcaklık farkları $18^{\circ}-20^{\circ}\text{C}$ yi bulur.
- Bitki örtüsü makidir
- Makı 500-700 m h'a kadar çıkar, bu yükseltiden sonra ormanlar (kızılgam, sarıçam, karaçam iğne yapraklı orman) yer alır.
- Turunçgiller - Zeytin, incir
- Toprakları Terra Rossa'dır.

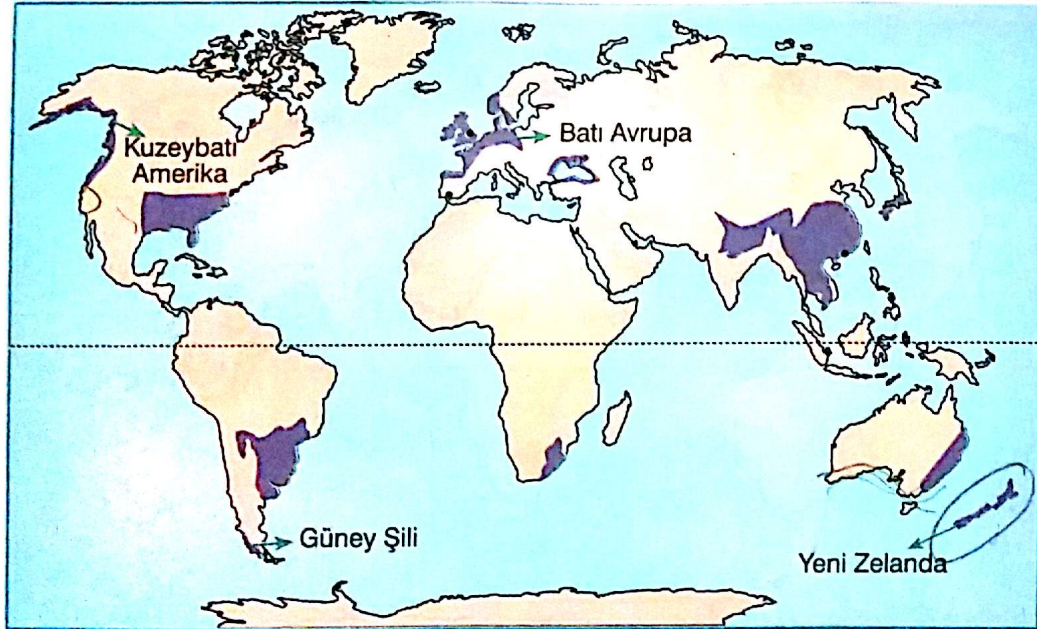

Okyanusal iklim ve özellikleri

- Yıllık Yağış 1000-1500 mm civarındadır. Yazlar serin, kışlar ılık geçer. Gerçek anlamda yaz-kış yaşanmaz

- Sıcaklık ortalamaları 14° - 15° C civarındadır.
- Yıllık sıcaklık farkı 10° - 15° C'dir. **Neden?**
- Yağış şartlarında Batı Rüzgarlarının ve Sıcak su (okyanus) akıntılarının etkisi vardır.
- Batı Rüzgarlarının etkisiyle her mevsim yağış alır.
- Yağış şetli yazın kıyılarda konveksiyonel, kışın Cephe yapıları şetlidir. **Neden?**

- En çok yağış sonbaharda düşer, en az ise ilkbaharda.
- Bitki örtüsü geniş yapraklı ormanlardır.
- Ormanların bozulduğu yerlerde ise çayır tarlaları yer alır.
- 40° - 60° enlemlerde kıtaların kuzeyde batı, güneyde ise doğu kıyılarında görülür.

İlman Karasal (Step) iklimi

- Yıllık yağış miktarı 300-500mm civarındadır.

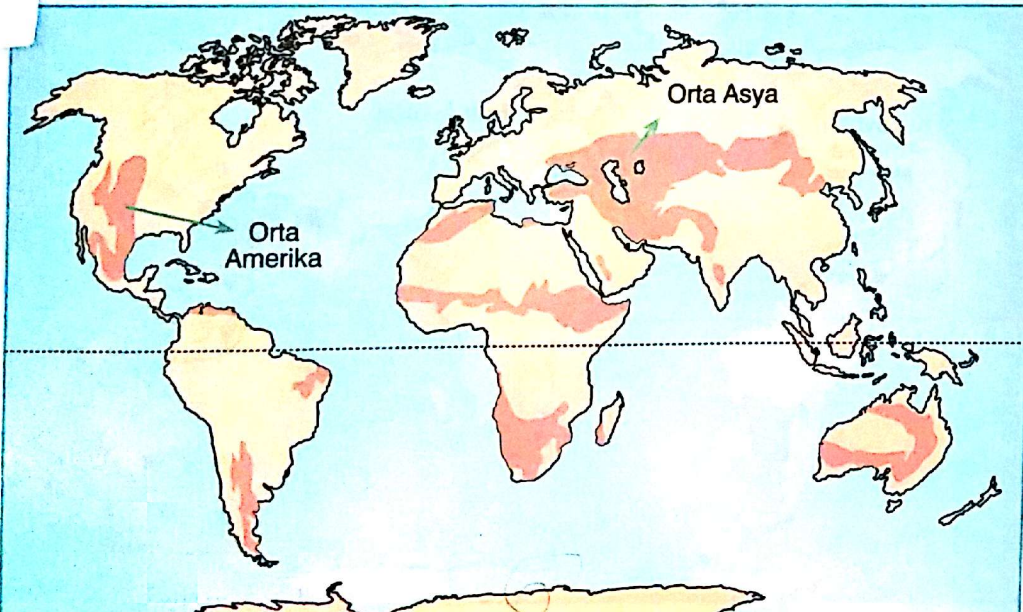
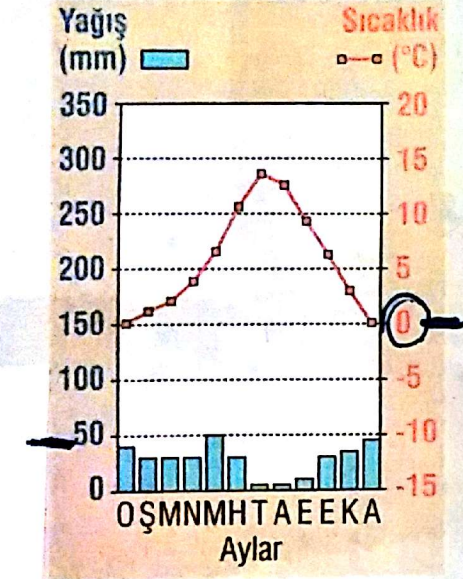
- Deniz etkisinden uzak karalığın iç kesimlerinde görülür.

- Yağış rejimi düzensizdir. En çok ilkbaharda yağar. Yazlar ise kuraktır.

- Yıllık sıcaklık farkı 15°-30°C civarındadır.

- Savan iklimi ile göl iklimi arasında bir geçiş özelliği gösterir. (Tropikal step iklimi)

- Göl iklimi ile Akdeniz iklimi arasında

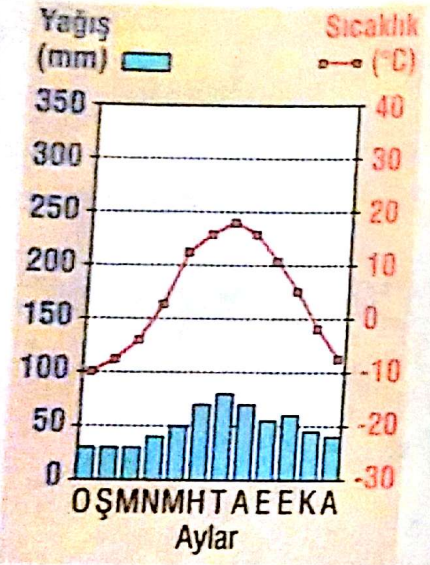
geçiş özelliği gösteren iklimlerde subtropikal step iklimini

- Doğal bitki örtüsü Bozkır- yani step dir.

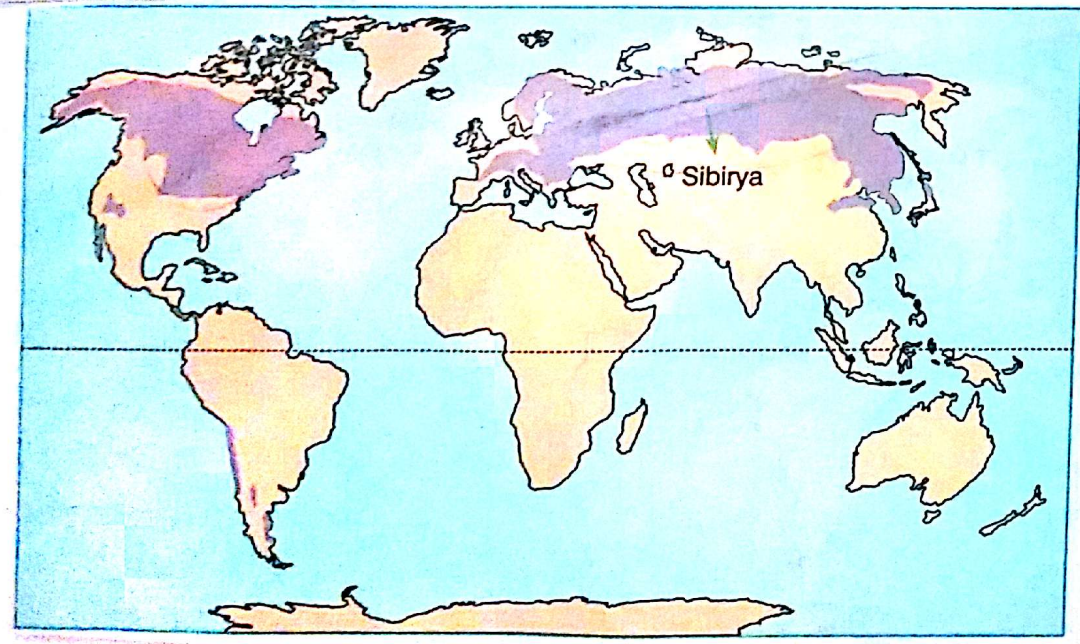
- Antropojen bozkır; insanlar tarafından ağaçların yok edilmesiyle ortaya çıkan bozkırlara denir.

Sert Karasal iklim ve Özellikleri

Yıllık yağış miktarı 400-600 mm civarındadır

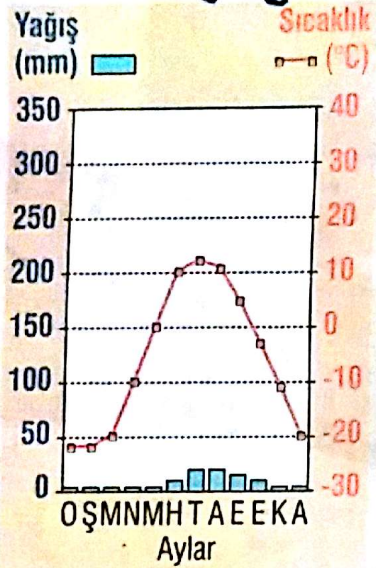
- Yıllık sıcaklık ortalaması 0° - 10° C arasındadır.
- Yıllık sıcaklık farkları 20° - 40° C civarındadır.
- Kışlar çok soğuk ve uzun sürer. Yazlar ise kısa ve sıcaktır.
- Yağış en fazla yaz aylarında düşer. Kışın genellikle kar yapıları egemendir. **Neden?**
- Dünya'da en düşük sıcaklıkların görüldüğü iklim bölgesi. En düşük ay ortalaması -45° C olur.

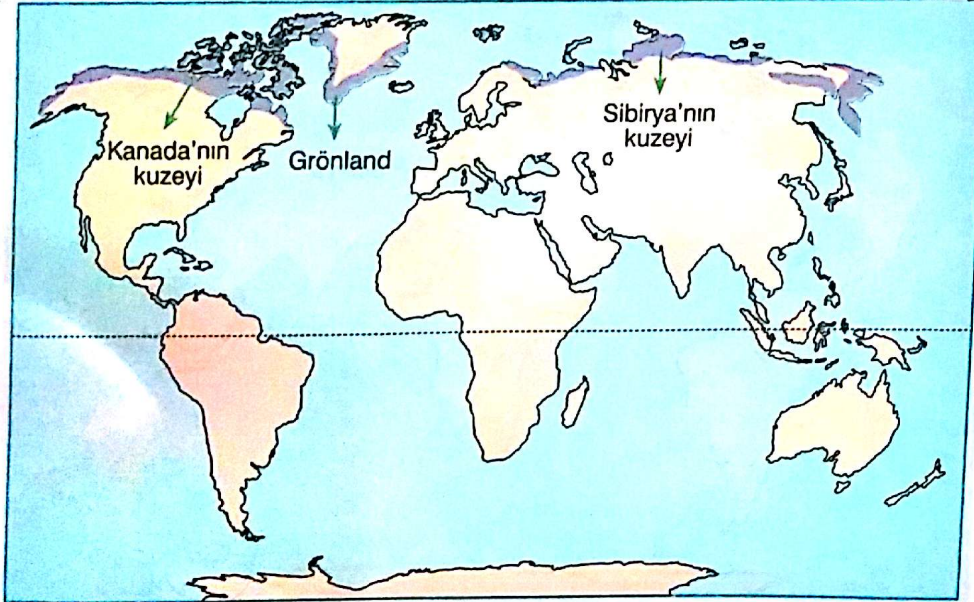
- Enlemin ve su buharının etkisi çok fazladır.
- Kış kuraklığı termik yüksek basınçtan kaynaklanmaktadır.
- Bitki örtüsü iğne yapraklı ormanlardır. Sibiryada Tayga ormanları geniş yer tutar.

Tundra iklimi ve Özellikleri

- Yıllık yağış miktarı 200-250 mm civarındadır.

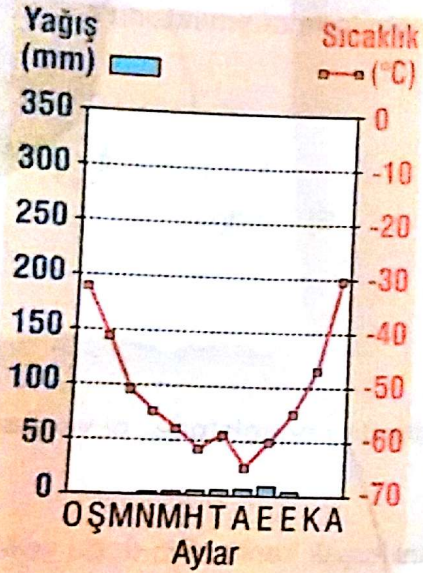
- Sıcaklıklar kışın -30°C ile -40°C arasındadır. Yıllık sıcaklık farkı 60°C yi bulur.
- Yağışlar yaz aylarında düşer.
- Yaz aylarında sıcaklık artar donmuş topraklar bataklık haline gelir.
- Yağış rejimi düzensizdir.
- Bitki örtüsü çalı, yosun ve yarım yeşeren otlardır. Bu bitkilere de tundra denir.

- En sıcak ayın ortalaması bile 10°C yi geçmez.
- Kuzey yarımkürede yer bulur.
- Kutup altı iklimi de denir.

Kutup iklimi ve Özellikleri

- Yıllık yağış 200 mm civarındadır.

- Sıcaklıklar genelde -40°C civarındadır.

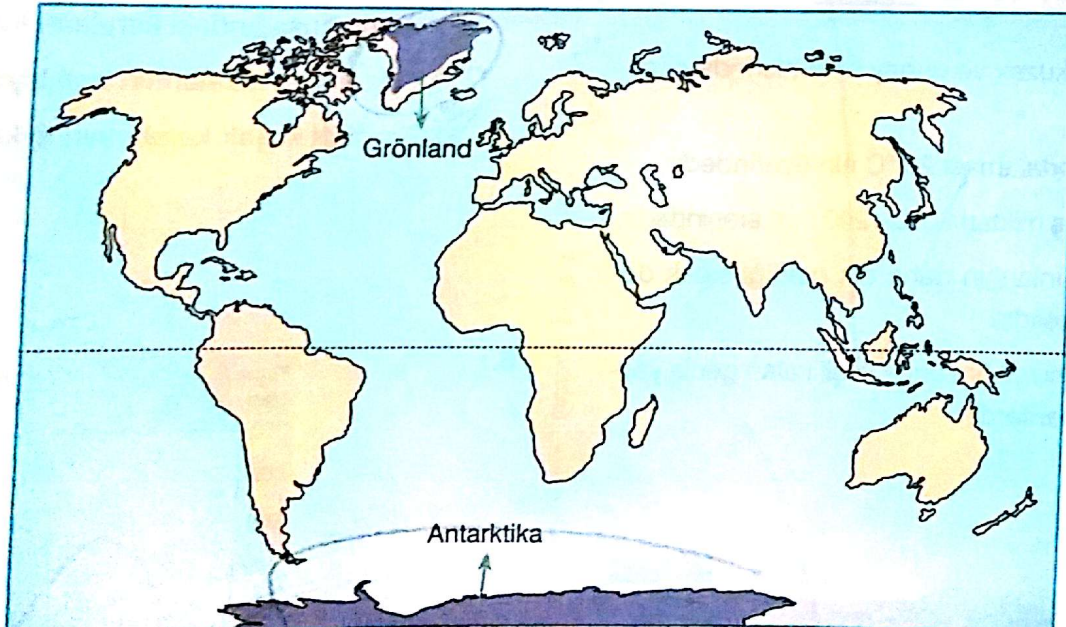
- Sıcaklık fark $20^{\circ}-30^{\circ}\text{C}$ arasındadır. **Nişin!**

- Bitki örtüsü yoktur.

- Zemin - yer buzullarla kaplıdır.

- Mevsimler yoktur.

- Termik yüksek basınç alanıdır.

- Aysberg; karalar üzerinde oluşan buzullardan kopan ve denize düşen buzullara aysberg, deniz sularının donmasıyla oluşan buzullara da bankiz denir.

Hangisi?

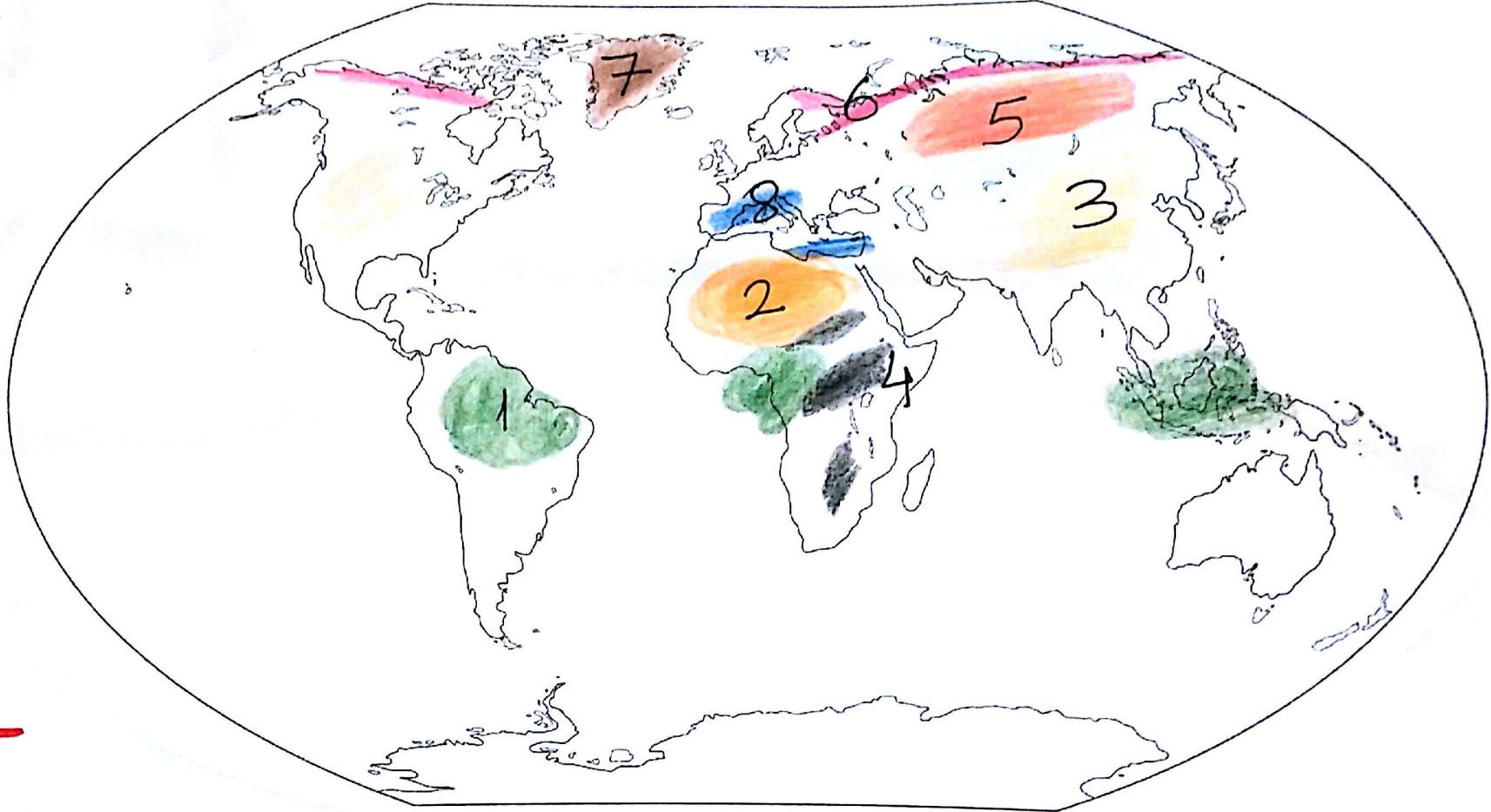
1-

2-

3-

4

DUNYA DİLSİZ HARITASI

5-

6-

7-

8-